

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

סוכות

אור

טעם שעושים רק זכר לענני כבוד:

ויקרא פרק כג (מב) בספנת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בספנת: (מג) למען ידעו דרתיכם פי בספנת הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יקח אליהם:

מחלוקת בטעם מצות סוכה:

שעשה הקב"ה מעצמו והיינו הושבתי, ועוד את בני, לרמוז דווקא נס שנעשה רק לישראל ולא לכלל, אני ד' אלוקים לרמוז לתירוץ השלישי כיון שקבלו עליהם התורה ואתם עבדי הנני מהוייב לזון אתכם אבל אין חיוב בענני כבוד ולזה עושים זכר דווקא לנס זה.

והנה נחלקו חז"ל מה הכוונה בסוכות הושבתי את בני כמבואר במסכת סוכה דף יא רבי אליעזר אומר הכוונה לענני כבוד ואילו ר"ע מבאר הכוונה סוכות ממש, ויש שמהפכים השמות, ומכל מקום העיקר להלכה כי הכוונה לענני כבוד וכן נפסק בהלכה בשו"ע או"ח סימן תרכ"ה ס"א ולכן צריך לכוון בקיום המצווה זכר לענני הכבוד.

מצות הסוכה מקיים בכל גופו:

כתוב בתהלים פרק עז פסוק (ג) ויהי בשלם סכו ומעונתו בציון: כתב בעל התניא שתי מצוות ישנן שאדם מקיים אותן בכל גופו ונכנס בהם אפילו במגעלי שברגלו, והיינו מצוות סוכה, ומצוות יישוב ארץ ישראל, ורמוז לקשר בין שתי מצוות הללו יש בפסוק מפורש, ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון תהלים ע"ז ג'. ולפי זה אפשר ליישב שאלת הגר"א היכן רמוז שאברהם אבינו קיים מצוות סוכה, אפשר לומר היות ונאמר וה' בירך את אברהם "בכל", מרמוז למצוה שמקיימים בכל גופו.

והקשה מרן החיד"א בספרו ראש דוד פרשת אמור מדוע התורה מצווה אותנו לעשות זכר לענני כבוד ולא זכר לבאר ולמן שהן שלושת המתנות שקיבלו בני במשך ארבעים שנה במדבר בזכות שלושת האחים משה אהרן ומרים?

צילא דמיהמנותא:

מצוות הסוכה יש בכוחה להגן ולהציל מכל נזק ובפרט בתקופת המגיפה הקשה שפוקדת את העולם, כיון שמעלת הסוכה שאפילו עצי הסוכה מתקדשים ואסור להשתמש בהן לדבר אחר כל שבעת ימי הסוכה, וגם מקדשת את כל האדם עם בגדיו בכניסתו לסוכה שזו מעלת מצוות סוכה יותר משאר מצוות שנעשות רק בחלק מגופו ואילו הסוכה עם כל גופו ובגדיו, ולזאת כוחה גדול להגן ולהציל מכל נזק, כמו שמסופר על החזון איש שכומן מלחמה ישב בסוכה ואמר שזה המקלט הכי בטוח היות ומסתופפים תחת צילא דמיהמנותא.

וכתב שלוש תירוצים תירוץ ראשון: בשם מהר"ח בפוסמי זצ"ל היות ובנ"י קבלו את התורה והקב"ה אדוננו הרי אנו עבדיו וחיוב לפרנסנו ולכן בדין הוא שיתן מים ומן ואין עושים זכר לנס המוכרח להיות, אבל ענני כבוד אינו מהוייב לתת מחסה מהגשם ומהשרב ולכן עושים זכר דווקא לנס ענני כבוד.

כל הגוף משתתף במצוה:

עוד כתב בספר דרשות למועדים לרב אהרון זכאי שליט"א וההסבר הוא על פי הידוע מצדיקים שמצוות סוכה עדיפה משאר מצוות כי בעוד

תירוץ שני: כתב בשם מהר"י זיין זצ"ל שהמן והבאר באו לבנ"י בעכבות תולונותם ואילו ענני כבוד השי"ת נתן להם מעצמו, ולכן עושים זכר לדבר שהי"ת נתן מעצמו ולא למתנות שבאו בעכבות התלונות שלא להזכירן.

תירוץ שלישי: בשם מהר"י הביליו זצ"ל שהמן והבאר נהנו מהן גם הערב רב בכדי להחיותן, אבל ענני כבוד היו רק בני"י אבל הערב רב היו מחוייב לענני כבוד, ולכן עושים זכר לנס שהיה רק לבנ"י ולא לכלל.

וכתב מרן החיד"א ושלושת התירוצים מרומזים בפסוק הנ"ל והיינו בסוכות תשבו וכו' ואם תשאל מדוע עושים זכר רק לנס זה ולא למן והבאר? מתרין הפסוק כי בסוכות הושבתי, היינו לרמוז דווקא לנס

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

רבם הנערץ, בתום קריאת פרקי שיר המעלות והשמעת שירי קודש, שאל הגאון את הנוכחים היכן מצוי רמז בתורה שאברהם אבינו קיים מצות סוכה? הקרואים הרבים הופתעו משאלת רבם הדגול ולאחר שהייה קלה המשיך הגאון לאמור בפרשת חי שרה נאמר ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, והנה צאו וראו שהמלה בכל מרמזת בדרך של נוטריקון למצות סוכה כדלהלן, בסוכות תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל. ואפשר להוסיף לדברי הגר"א ולבאר כיון שמצוות סוכה מקיים האדם בכל גופו ולכן בכל מרמזו על מצוות סוכה.

חולה פטור מהסוכה אך לא מהכנסת אורחים:

ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק מב (מב) בפסוק תשבו שבעת ימים וגו' ודרשו במסכת קידושין דף לד ע"א בסוכות תשבו, תשבו – כעין תדורו, עוד מבואר במסכת סוכה דף כה ע"ב ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רבי: מצטער פטור מן הסוכה. באחד מימי הסוכות נזדמן עובר אורח לביתו של הגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי ז"ל בוויילנא לאחר שיחה קצרה הזמין הגאון את האורח לארוחת צהרים בביתו וכך אמר לו יתכבד נא לרדת לסוכתי הנמצאת בחצר ויאכל שם כאוות נפשו אני נאלץ לצערי להישאר בבית כיוון שהנני חולה ולא חלה עלי מצוות ישיבה בסוכה נענה האורח להזמנת רבה של ווילנא ירד לסוכה ואכל לפתע נראה הגאון הישיש עומד בפתח הסוכה ובצעדים איטיים התקרב אל השלחן והתיישב ליד האורח שעתה זה החל בסעודה קרא האיש בקול נרגש לגאון הלא כבוד הרב חולה וכוודאי שפטור משיבה בסוכה מה ראה להטריח עצמו לבוא בשעה זו לסוכה?

אמנם חולה אני השיב הרב מוויילנא רבי חיים עוזר ז"ל ולפי הדין איני חייב עתה במצוות ישיבה בסוכה אולם הרהרתי זה עתה שאפילו אני פטור ממצות סוכה איני רשאי לפטור עצמי ממצות הכנסת אורחים שאף אברהם אבינו קיים מצוה זו בימי חליו כיון שכך החלטתי לרדת לסוכה ולהסב בחברתו של מר עד שיגמור סעודתו כי אין זו מידה ראויה

שהאחרות נעשות רק בחלק מאברי הגוף ביד או בפה הרי בסוכה כל גוף האדם נכנס לתוך הסוכה ומתקדש בקדושתה.

ואומר החקל יצחק עקב דף סג שבזה נבין מדוע נקראת סוכה מצוה קלה וכמו שאמרו במסכת ע"ז דף ג' מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, כיון שהמצוות ניתנו לנו כדי שנתקדש על ידם, כמו שאומרים בברכה אשר קדשנו במצוותיו, ולכן קדושת שאר המצוות מצטמצמות באותו אבר שמקיימים אותם, כגון על ידי הזנת תפילין מתקדשים היד והראש, ועל ידי אכילת מצה ומרור מתקדשים הפה ובית הבליעה וכדומה, אבל לא מצינו שכל הגוף יכנס לתוך מצוה אחת, זולת מצות סוכה לפיכך נקראת מצוה קלה שאפשר לקדש על ידה את כל האברים בקלות ללא כל קושי.

ולפי זה נבין את ההבדל בין סוכה למצוה, מצות אכילת מצה למרות השיבותה ומעלתה אין בכוחה לקדש אלא את הפה בלבד ושאר הגוף נשאר חולין כמו שהיה, ומהווה משקל נגד לאותם אברים שנתקדשו על ידי המצוה, וכאשר משיאו לבו ונפשו מתאוה להתענג וליהנות מיקרת קדושתה של המצוה בא הגוף שלא זכה לטעום מדבשה המתוק של המצוה ומקחה את רגשות הקודש שהחלו להתנוצץ בקרבו של האיש כשזוכה לקיים את המצוה.

אבל מצות סוכה אין בה עימות בין הגוף לנפש מכיון שגם הגוף זוכה למשש את הניצוצות הקדושים הגנוזים במצוה זו, שהרי הסוכה מהווה מעטה רוחני קדוש לכל אברי האדם בהיות שכולם נמצאים בה, לפיכך בשעה שמתעוררת תשוקתה הטבעית של הנפש לחוש את קדושת הסוכה בא הגוף שהיה חולין ונהפך להיות קודש ומסייע לה להשביע את עצמה בצחצחות ולהתענג על ה', לכן נרגשת קדושתה של הסוכה בנפש יותר מקדושתם של מצוה ומצוות אחרות [המעייין הנצח].

אברהם אבינו קיים מצות סוכה.

באחד מימי חול המועד סוכות נתכנסו רבים מבני ווילנא כמנהגם בכל שנה שנה בסוכתו של הגאון מוילנא ונטלו חלק בשמחת בית השואבה במחיצת

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

שילמו עליהם מנה ומאתיים, כלום אין זו ראיה ניצחת שכך טבעם של בני ישראל קל לרמותם ולפתותם גם בעבירות כך הוא שמרומים ומפותים הם.

לאחר ששמע טענה זו מיד מוחקין כל עונותיהם של ישראל ופותחין בחשבון חדש מאותו היום, הוא שאמרו הז"ל ראשון לחשבון עוונות.

מצוות אתרוג לא ע"מ לקבל פרס:

ויקרא פרק כג (מ) וילקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'. מסופר בספר אוצרינו הישן על הגאון מווילנא היה כידוע מחמיר גדול כדיני סוכה ובכל המצוות שיש להן שייכות אל חג זה וביותר היה מדקדק באתרוג שיהיה הדר שבהדר בזמנים ההם כשעדיין לא היתה מסילת הברזל היו שליחים מיוחדים יוצאים מווילנא כמו מכל קהלה גדולה ונוסעים בעוד מועד עוד באמצע הקיץ בדרך רחוקה לקנות אתרוגים כשרים.

ואירע פעם אחת שחזרו השליחים בידים ריקניות והדבר הזה עשה רושם גדול בווילנא וביותר הצטערו על כך שהגאון האהוב על כל בני העיר לא יהיה לו אתרוג ויהיה לו מזה הרבה צער ועגמת נפש ראשי הקהל נתכנסו לאסיפה מיוחדת למקם עצה שיגרו אגרות אל ערים שונות וגם שליח מיוחד שלחו עוד הפעם שישתדל בכל כוחו להשיג ממקום שישגי אתרוג כשר לפחות אתרוג אחד בשביל הגאון שיעלה כמה שיעלה.

הפעם הזאת השליח הצליח במקרה נודמן בדרך נסיעתו עם יהודי אחד שרכש לו ליום טוב אתרוג יפה ביותר הדר אמיתי הוא מנסה לבוא עמו בדברים בנוגע למחיר אבל היהודי סירב בעד כל הון שבעולם הוא לא ימכור את האתרוג שלו משראה השליח כי בכוח הכסף לא יגיע עמו לידי גמר לא היתה לו לשליח ברירה אלא לגלות לו את הסוד כי את האתרוג הזה הוא רוצה לקנות בשביל הגאון מווילנא.

כששמע היהודי כך הופתע מאד ואמר אני מוכן למסור את האתרוג שלי בלי פרוטה אחת, אבל בתנאי אחד השכר של הברכה שיברך הגאון על האתרוג יהא שייך אלי, הסכים איפוא השליח והביא

שהאורה יישב לבדו בסוכה ואני אשאר בבית כך אין מקבלים פני אורה בחג הסוכות. בספר אוצר מרגליות בשם מנחם בקר.

הסנגוריה מארבע המינים שמשלמים יקר עליהם:

כתב בספר תפארת שלמה. לרבי שלמה ב"ר דב צבי הכהן רבינוביץ מרדומסק. ויקרא פרק כג (מ) וילקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ וגו' במדרש וכי ראשון הוא הלא ט"ו הוא אלא ראשון לחשבון עוונות. לכאורה מדוע דוק ראשון של סוכות נבחר להיות ראשון לחשבון עוונות? ואפשר לפרש בדרך צחות בימים הנוראים מתייצב השטן לפני כס המשפט עמום שקים כבדים בהם נושא את עוונותיהם של ישראל, מולו מתייצבים סנגוריהם של ישראל וטוענים אין ראוי לבוא חשבון עם ישראל על כל אותם עבירות שבצורו של השטן, שהרי כל אותם עבירות עשו בני ישראל בשוגג ובטעות, פעמים מפתה אותם יצה"ר לאמור אין זו עבירה אלא היתר גמור, פעם אחרת מפתה אותם יצה"ר באמרו שאין העבירה בגדר חטא כלל כי אם בגדר מצוה למהדרין, בין כך ובין כך בני ישראל מרומים ומפותים ואין להענישם על עבירותיהם כי לכל העם בשגגה, משיב על כך השטן ואומר הבה נוציא את היהודים למסחר בשוק ונראה האם גם בעסקי ממון בה קל לפתותם ולרמותם כלום יתן אחד מהם רובל בשביל הפיץ שאין בו ערך כי אם של פרוטות אחדות.

בימים שבין יום הכיפורים לסוכות מוציאים את בני ישראל לשוק לנסותם והיה אם יניחו לרמות את עצמם בענין ממון הרי הסניגור צדק, ואם יעמדו בני ישראל על מקחם הרי שהקטיגור צדק, שעה שבני ישראל יוצאים לשוק של ארבעה מינים משלמים הם פי שניים ופי שלושה מערכם האמיתי של האתרוג והלולב הסוחרים מרמים אותם והמה מתפתים ומשלמים דבר ששוה פרוטה משתלם במנה כיון שבא יום ראשון של חג ובני ישראל באים על לולביהם ואתרוגיהן לבית הכנסת מיד נסתממות טענותיו של השטן הם קטגור אומר לו הסניגור ראה לולבין אלו שגוי לא היה משלם בשבילם כי אם פרוטות עלובות, והנה בני ישראל

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

פעם שאלו לרבנו אליהו מוויילנא זצ"ל איזוהי המצוה שקשה לקיימה יותר מכל מצוות התורה, השיב הגר"א שחקר ודרש היטב עד שבירר שמצוות שמחת החג היא המצוה היותר קשה בקיומה מכל מצוות התורה מכיון והחשוב מוטל על כל בר בישראל בכל שמונת ימי החג להיות שמח וטוב לב בכל הימים ובכל הלילות שלהם בלי שום הפסק רגע ואסור להניח בכל אותו זמן להעלות על דעתנו שום מחשבה והרהור של דאגה בשום ענין בעולם ושום צער ויגון לא יתערב בשמחתנו האם יתכן דבר כזה בגולה. מאהי הרב לי"מ. ספר אוצר מרגליות.

את האתרוג עם היהודי לוויילנא כל העיר היתה מורצה מאד וגם הגאון היה מלא שמחה רק השליח היה מודאג בשביל התנאי המוזר.

ערב סוכות נכנסם בלב שבור אל הגאון וסיפר כל אותו מעשה, אבל להפתעתו הגדולה שמח הגאון מוויילנא שמחה גדולה ואמר התהלה להשם יתברך כל ימי חיי הייתי מצפה וממתין לכך שאוכל לקיים לפחות מצוה אחת כתיקונה שלא על מנת לקבל פרם.

מצוות שמחה כל החג הכי קשה:

ויקרא פרק כג (מ) וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנַף עֵץ עָבֹת וְעֵרְבִי נָחַל וְשִׂמְחֶתֶם לִפְנֵי יְקֹוֹק אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:

מוסר השכל:

עלה בידנו להבין ולהשכיל עד כמה מעלת מצוות סוכה אשר מקיימה בכל גופו ומקדשתו בשלימות אף גם זאת יושבים תחת כנפי השכינה אשר מגינה ומצילה מכל צער ונזק ומכל חולי ומכאוב אף גם זאת כאשר מקיימים מצוות ארבעת המינים ומחדרים ומשלמים ממיטב כספו על המצווה הופכת לסנגוריה גדולה על האדם, וגדולה מזו זכה הגר"א להעניק את עוה"ב שלו לקיים מצווה זו בהיותו וזו הסנגוריה הגדולה על האדם לזכות לפתקא טבא הוא וכל בני ביתו, ולזאת גדולה יותר מצוות השמחה בחג הסוכות יותר מכל החגים שחובה לשמחה ששמונת ימי החג בלי הפסקה ולהתעלם מדברים המעיבים או מרגיזים אותו בכדי שלא תהיה הפסקה בשמחתו ויעשה כל אשר לאל ידו לעשות לשמחה כמה שיותר, ובזה נזכה שיפרום עלינו סוכת שלמה וסוכת דוד במהרה בימינו אמן.

החותם בברכת חג שמחה ויהי רצון שנזכה שיפרום סוכת שלום עלינו אמן.

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

